

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 2004.9.6
KOM(2004) 417 gala versija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Eiropas Savienība un Irāka

Iesaistīšanās pamats

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Eiropas Savienība un Irāka

Iesaistīšanās pamats

I. IEVADS

Šis paziņojums attiecas uz Eiropadomes 2003. gada 16. – 17. oktobra pieprasījumu izstrādāt stratēģiju Eiropas Savienības attiecībām ar Irāku un ir ieguldījums ES stratēģiskajās partnerattiecībās ar Vidusjūras un Tuvo Austrumu reģionu. Tā mērķis ir nodrošināt pamatu diskusijai ar nākamo suverēno Irākas valdību un plašāku Irākas sabiedrību. Tā nolūks ir darīt zināmu Irākas tautai, kura izcietusi daudzus nepārtrauktu karu, sankciju un brutālas autoritāras varas gadus, Eiropas Savienības vēlmi redzēt, kā izveidojas droša, stabila un plaukstoša Irāka, kura uztur mieru ar kaimiņvalstīm un integrējas starptautiskajā sabiedrībā.

Šis paziņojums tiek pieņemts akūtas nedrošības apstākļos, kādi pastāv kopš 2003. gada kara un joprojām ietekmē Irākas iedzīvotāju ikdienas dzīvi un kavē valsts politisko, ekonomisko un sociālo atjaunotni. Tomēr jaunas Irākas pagaidu valdības iecelšana un ANO Drošības padomes 2004. gada 8. jūnija rezolūcija 1546, kurā apstiprināta pilnīga atbildības un pilnvaru nodošana irākiešiem 2004. gada 30. jūnijā un Apvienoto Nāciju Organizācijas vadošās lomas nostiprināšana, piedāvā ES iespēju atbalstīt irākiešu centienus vadīt savu valsti jaunā virzienā.

Šajā paziņojumā analizēta ES ieinteresētība panākt lielāku iesaistīšanos Irākas procesos un nosprausti vidēja termiņa mērķi ES un Irākas attiecību attīstībai. Tajā pausts, ka Eiropas Savienībai jāpiedāvā pamats, kas ļautu pakāpeniski padarīt tuvākas ES un Irākas attiecības, ievērojot politiskās pārejas attīstības gaitu un drošības atmosfēru. ES jābūt gatavai pārskatīt savu pieeju, ņemot vērā situācijas attīstību Irākā.

II. EIROPAS SAVIENĪBA UN IRĀKA

Sadama Huseina 24 gadu režīma laikā ES nebija nedz politisku, nedz līgumattiecību ar Irāku, un tās loma aprobežojās ar ANO Drošības padomes sankciju īstenošanu. Tomēr ES ir bijusi svarīga loma humanitārajā jomā. No 1992. gada Eiropas Kopiena (EK) bija lielākā organizācija pēc ANO, kas sniegusi humāno palīdzību Irākai. Būtiskas bija arī ES un Irākas attiecības tirdzniecības jomā, jo īpaši attiecībā uz enerģētiku.

Līdztekus vairāku ES dalībvalstu iesaistei drošības nodrošināšanā Irākai ES centieni kopš 2003. gada kara ir vērsti uz humānās palīdzības, kā arī politiska un finansiāla atbalsta sniegšanu ar nolūku uzsākt atjaunošanas procesu. 2003. gada sākumā EK rezervēja 100 miljonus eiro Eiropas Kopienas Humānās palīdzības birojam, lai sniegtu humāno palīdzību Irākai; ES dalībvalstis apņēmas nodrošināt vairāk nekā 731 miljonu eiro. Pēc ANO Drošības padomes 2003. gada 22. maija rezolūcijas 1483 ES atcēla sankcijas pret Irāku.

Madrides līdzekļu devēju konferencē, kas notika 2003. gada 23. – 24. oktobrī, tika uzsākti daudzpusēji centieni Irākas atjaunošanas atbalstam. Konferencē ES kopumā apņēmas nodrošināt vairāk nekā 1.25 miljardus eiro, ieskaitot EK ieguldījumu. Konferencē tika arī

apsveikts ANO un Pasaules Bankas nodoms izveidot vairāku līdzekļu devēju ieguldījumu fondu Irākai – Starptautisko rekonstrukcijas fonda instrumentu Irākai.

Kopš 2003. gada oktobra ir paplašinājusies palīdzības joma Irākai. Lai gan iedzīvotāju vajadzības samazinās, atjaunošanai paredzētie līdzekļi ir papildinājums humānajai palīdzībai, atjaunojot galvenos sabiedriskos pakalpojumus un iekļaujot darba nodrošināšanu, nabadzības mazināšanu un Irākas iestāžu un administrācijas nostiprināšanu. EK palīdzība ir arī tikusi virzīta uz ANO lomas atbalstīšanu politiskajos procesos, kā arī pilsoniskas sabiedrības un demokrātisku institūciju attīstību Irākā. Kopš 2003. gada ES ir sniegusi Irākai palīdzību, kuras apjoms ir 305 miljoni eiro no EK budžeta ¹.

ES ieinteresētība drošā, stabilā, demokrātiskā un plaukstošā Irākā

ES ir ieinteresēta sadarboties ar Irāku, atjaunojot politiskās un juridiskās iestādes, reformējot ekonomiku un atbalstot pilsonisko sabiedrību. Šeit jāuzsver:

- būtiska ieinteresētība veiksmīgā politiskā pārveidē, izveidojot stabilu plurālisma demokrātiju, kas nostiprināta ar konstitūciju, kurā garantēts tiesiskums, cilvēktiesības un pamatbrīvības. Tas irākiešiem dod cerību un palīdzēs nodrošināt Irākas teritoriālo vienotību un iekšējo drošību;
- līdzvērtīga ieinteresētība palīdzības sniegšanā, lai sekmētu ekonomikas izaugsmi un dažādošanu, mazinātu nabadzību un bezdarbu, kā arī uzlabotu Irākas iedzīvotāju dzīves līmeni. Darbospējīga, konkurētspējīga un daudzveidīga tirgus ekonomika, Irākas infrastruktūras atjaunošana, jo īpaši Irākas transporta tīkla savstarpēja savienošana ar Eiropas transporta koridoriem un Irākas ekonomikas integrācija tās reģionā palīdzēs sekmēt labklājības izplatīšanos valstī, samazināt Irākas uzņēmību pret ārējiem triecieniem un attīstīt savstarpēji izdevīgu ES un Irākas tirdzniecības un ieguldījumu, humāno un kultūras saišu potenciālu. Stabilitātei un lielākam uzplaukumam arī vajadzētu sekmēt Eiropā mītošo Irākas bēgļu brīvprātīgu atgriešanos, nostiprinot sociālo un profesionālo saikni starp ES valstīm un Irāku;
- turpmāka ieinteresētība Irākas iespējamā ieguldījumā reģiona drošībā un stabilitātē. Sadama Huseina režīma gals rada iespēju pārvarēt reģionālos saspīlējumus. Irāka, kura spēs saglabāt mieru attiecībās ar kaimiņvalstīm un savā reģionā, arī dos ieguldījumu Eiropas Drošības stratēģijā noteikto mērķu īstenošanā. Turcija, kura ir ES kandidātvalsts, arī uzsver iespējamo ieguvumu no stabilas un demokrātiskas Irākas izveidošanās;
- nopietna ieinteresētība godīga, pārrēdzama un nediskriminējoša tiesiskā regulējuma iedibināšanā Irākā. Paredzamība un juridiska noteiktība ir priekšnoteikumi ļoti pamatotajiem ieguldījumiem, kas nepieciešami valstī kopumā, ne tikai enerģētikas nozarē. Ņemot vērā Irākas ievērojamo ieguldījumu Eiropas Savienības energoapgādes drošībā un iespējamo ES un Irākas savstarpējo ieguvumu no Irākas naftas un dabas gāzes ražošanas

¹ 100 miljoni eiro tika paredzēti humānās palīdzības pasākumiem 2003. gadā, 200 miljoni eiro piešķirt atjaunošanai 2003. – 2004. gadā, kā arī papildu €2 miljoni 2003. gadā paredzēti mīnu likvidēšanas pasākumiem. Eiropas Kopienas Humānās palīdzības birojs ir samazinājis savus sākotnējos aprēķinus Irākai 2004. gadā līdz 3 miljoniem eiro. Tomēr jaunām cilvēku ārkārtas vajadzībām ir iespējams mobilizēt papildu līdzekļus. Skat. <http://europa.eu.int/comm/world/iraqsit/reconstruct/index.htm> lai iegūtu tuvākas ziņas par EK palīdzības Irākai avotiem un galamērķi 2003. – 2004. gadā.

apjoma pieauguma, gan ES, gan Irākas interesēs ir nodrošināt līdzvērtīgus konkurences apstākļus un reglamentējošu konvergenci Enerģētikas nozarē.

III. ES UN IRĀKAS ATTIECĪBU ATTĪSTĪŠANAS MĒRĶI

Lai panāktu stabilitāti un labklājību Irākā, nepietiek ar ES atbalstu, bet vajadzīgi arī apvienoti starptautiskās sabiedrības centieni un, visvairāk, pašu irākiešu ieguldījums. Tāpēc ES ir jāsadarbojas ar jauno Irākas administrāciju un Irākas sabiedrību, lai pārrunātu nozīmi, kāda ES ir Irākā, un pakāpeniski, attīstoties pārejas procesam, jāizvērs šī klātbūtne Irākā un iesaistīšanās Irākas jautājumos. Tas būtu jādara ar mērķi likt pamatu visaptverošām un savstarpēji izdevīgām attiecībām vidējā termiņā. Dialogā ar Irāku ES varētu vērst savu stratēģiju uz šādiem vidēja termiņa mērķiem:

- drošas, stabilas un demokrātiskas Irākas izveide, ar parlamentu un valdību, ko ievēl saskaņā ar konstitūciju, kura garantē visu Irākas iedzīvotāju cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu;
- atklātas, stabilas, ilgtspējīgas un daudzveidīgas tirgus ekonomikas un sabiedrības izveide, kas kalpos kā pamats cilvēku drošībai, ekonomikas izaugsmei un nabadzības mazināšanai, ar resursiem, ko izmanto vienlīdzīgas ekonomiskās un sociālās attīstības veicināšanai;
- Irākas ekonomiskā un politiskā integrācija savā reģionā un atvērtā starptautiskā sistēmā.

Droša, stabila un demokrātiska Irāka

Irākai tagad ir iespēja nolikt malā savu vēsturi, kurā dominējusi autoritāra kontrole, un veidot stabilas demokrātiskas institūcijas, kuras garantē tiesības visiem irākiešiem, arī sievietēm un etniskajām, reliģiskajām un cilšu minoritātēm. Politiskā procesa veiksmīgam iznākumam svarīgi būs atrisināt tādas jautājumus kā reliģijas loma valstī, efektīvi un demokrātiski kontrolētā drošības nozarē un attiecību veidošanā starp provinču un centrālo administrāciju. Tāpat arī demokrātisku institūciju izveidei būs nepieciešams samierināšanās process un vienprātības veidošana valstī.

Kā apstiprināts ANO Drošības padomes rezolūcijā 1546, ANO izmantos savu ievērojamo pirmskara pieredzi Irākā un darbu, ko līdz pagājušā gada traģiskajam uzbrukumam ANO mītnei Bagdādē bija uzsācis ANO Īpašais vēstnieks Serdžo de Mello (Sergio De Mello) un ko turpina Īpašais vēstnieks Lahdars Brahimi (Lakhdar Brahimi), palīdzot irākiešiem veiksmīgi īstenot politisko pāreju. Tāpēc ES ir jāturpina atbalstīt ANO kā galvenais spēks un jānodrošina tas, ka palīdzības pasākumi Irākai minētajā organizācija tiek labi saskaņoti.

Ņemot vērā pašas ES veiksmīgo pieredzi, atbalstot pārejas procesus no autoritāras valdības sistēmām uz sistēmām, kuru pamatā ir demokrātija, kā arī ES dalībvalstu atšķirīgo pieredzi ar federālismu un decentralizāciju, ES varētu:

- apsveikt ANO Drošības padomes rezolūciju 1546, kas apstiprina Irākas pagaidu valdības suverēno statusu no 2004. gada 30. jūnija, un atbalstīt tās īstenošanu;
- uzsākt dialogu ar jaunajām Irākas varasiestādēm, lai parādītu ES atbalstu politiskiem un konstitucionāliem procesiem;

- kā prioritāti izvirzīt ES palīdzību vēlēšanām, labai pārvaldībai, Irākas pilsoniskās sabiedrības attīstībai un cilvēktiesību aizsardzībai un veicināšanai;
- apsvērt iespēju paplašināt tās palīdzību, iekļaujot drošības atbalsta pasākumus, jo īpaši tiesiskuma, tieslietu un drošības sektora reformu.

Atvērta, noturīga un daudzveidīga Irākas tirgus ekonomika

Līdz 2003. gadam Irākas ekonomiku raksturoja paplašināta valsts iejaukšanās, gan tiešā veidā caur valsts uzņēmumiem, gan netieši – ar pamatīgu kontroli, cenu ierobežojumiem un subsīdijām. Valsts pārvaldītā naftas nozare ir bijusi visbūtiskākais ekonomikas dzinējspēks, un īstermiņā tai būs strauji jāpaplašinās, lai finansētu atjaunošanu. Tomēr vidējā termiņā Irāku sagaida trīskārša pāreja uz ekonomiku, kuras pamatā ir mierīga attīstība, darbotiespējīgu tirgus ekonomiku un daudzveidīgākiem un noturīgākiem iekšzemes ienākumu avotiem.

Irākā ir plaši izplatīta nabadzība un bezdarbs, kas rada politisko un sociālo spriedzi. Vidējā termiņā būtiski ir īstenot pasākumus, kas mazina to reformu sociālo ietekmi, kuras ir vajadzīgas dzīves līmeņa celšanai, jo īpaši saistībā ar cenu liberalizāciju, valsts uzņēmumu pārstrukturēšanu un sabiedriskiem pakalpojumiem. Īstermiņā būs nepieciešama efektīvu sociālās aizsardzības tīklu izveide, pasākumi nodarbinātības līmeņa celšanai, izmantojot vietējās prasmes atjaunošanas projektiem², un reģionu atšķirību resursu sadalē izlīdzināšanai. Vidējā termiņā jāpievēršas jautājumam par konstitucionālu sistēmu ieņēmumu no Irākas naftas sadalei.

Priekšnoteikums tam, lai atjaunotos Irākas finansiālā dzīvotspēja un tiktu īstenota noturīga ekonomikas un sociālā atjaunotne, ir Irākas ārējo parādsaistību, kuras pašreiz sasniedz 120 miljardus ASV dolāru³, jautājuma atrisināšana, un iespējamā Parīzes Kluba nolīguma saturs var atstāt lielu ietekmi uz visiem saimnieciskās darbības faktoriem Irākā. Parīzes Kluba kreditorvalstu grupa ir apņēmusies panākt risinājumu 2004. gada gaitā, taču līdzvērtīga attieksme būs vajadzīga no tiem oficiālajiem kreditoriem un privātajiem aizdevējiem, kuri nav Parīzes Kluba biedri. Irākas finansiālās atkarības mazināšanai arī ir nepieciešami pasākumi, lai risinātu jautājumu par to prasību statusu, kuras pēc pirmā Līča kara apmierināja ANO Kompensāciju komisija, un to prasību statusu, kuras joprojām tiek izskatītas.

ES ir daudz strādājusi ar pārejas ekonomikas valstīm, un tās rīcībā ir speciālas zināšanas, kuras tā uzkrājusi, gūstot pieredzi, kombinējot sociālo kohēziju ar stipru tirgus institūciju izveidi, liberalizāciju un integrāciju. Tai ir arī liels iekšējais tirgus, kurš ir gatavs pieņemt Irākas preču un pakalpojumu plūsmas. Šajā sakarā ES varētu:

- sekmēt Irākas ārējā parāda atrisinājumu, izstrādājot kopīgu viedokli un ieteikumus par ekonomikas politikas nosacītību;
- turpināt sniegt EK palīdzību, lai vairotu Irākas administratīvo un ekonomikas institūciju kompetenci pārejas jautājumos, jo īpaši darbotiespējīgas muitas pārvaldes izveidē, kas ļautu piemērot vispārīgo preferenču sistēmu (VPS);
- palīdzēt Irākai attīstīt tās juridiskās iespējas un reglamentējošo un tiesisko satvaru, lai veicinātu saimniecisko darbību un starptautiskus ieguldījumus, tostarp enerģētikas nozarē, un novērst korupciju, organizēto noziedzību un noziedzību;

² Piemēram, elektrības un citas būtiskas infrastruktūras atjaunošana.

³ Izņemot prasības, ko piešķir ANO Kompensāciju komisija.

- uzsvērt nepieciešamību aplūkot jautājumus, kas saistīti ar bezdarbu un nabadzību, palīdzēt ieviest efektīvus drošības tīklus un risināt reģionu atšķirības līdzekļu sadalē;
- uzsvērt, ka Irākas ievērojamā pazemes bagātība ir izmantojama, lai palīdzētu sasniegt šos mērķus, padarītu Irākas ekonomiku daudzveidīgu, radītu darbavietas, uzkrātu vajadzīgo fizisko, institucionālo un cilvēkkapitālu un novērstu ienākumu neatbilstību.

Irāka, kura uztur mieru ar kaimiņvalstīm un integrējas starptautiskajā sabiedrībā

Irākas pārveide dod iespēju aplūkot dažādu reģionā darbojošos pušu likumīgās bažas par drošību un nodrošināt to, ka jaunas politiskas kārtības rašanās Irākā kaimiņvalstīs tiek izņemta pozitīvi. Tā arī dod Irākai, Persijas līča padomei (PLP) un Irānai telpu, kur apmainīties ar viedokļiem par to, kā reģionam vajadzētu stāties pretī parastajiem ekonomiskajiem izaicinājumiem. Turklāt pārejas procesa attīstībai būtu jābruģē Irākas ceļš uz lielāku lomu starptautiskajās politikas un ekonomikas attiecībās un jāpaplašina tās līdzdalība starptautiskajos forumos.

Irākas kaimiņvalstu lēmums organizēt kopīgu forumu – Kaimiņu sanāksmes – pēc 2003. gada kara, lai pārrunātu Irākas stāvokli, liecina par kopīgu izpratni par iespēju palielināt sadarbību pašā reģionā. Pakāpeniskā reģionālā politiski ekonomiskā sadarbības satvara izveide, kas mazina spriedzi un pamazām tiecas aptvert arī sadarbību drošības jomā, ilgākā laikā varētu nodrošināt mehānismu stabilitātes uzlabošanai plašākā reģionā un no agrākiem laikiem mantotu neatrisinātu reģionālo strīdu atrisināšanai.

Pateicoties tuvām attiecībām ar Irākas kaimiņvalstīm, pašas vēsturei, kurā ne reizi vien notikusi samierināšana pēc konfliktiem, kā arī tās centieniem sekmēt reģionālo integrāciju, ES ir ieguvusi plašus kontaktus, pieredzi un zināšanas, kas varētu būt noderīgas Irākai un plašākam reģionam. Atbilstoši principiem, kas izklāstīti ES stratēģiskajā partnerībā ar Vidusjūras un Tuvo Austrumu reģionu, un ņemot vērā atbalstu, ko ES jau ir sniegusi Irākas pieteikumam uz novērotājas statusu Pasaules tirdzniecības organizācijā (PTO), ES varētu:

- izmantot savu ietekmi un esošos dialogus ar reģiona valstīm, jo īpaši Irākas kaimiņvalstīm, lai rosinātu konstruktīvu iesaistīšanos sadarbībā ar Irāku un padziļinātu sadarbību reģiona robežās;
- uzaicināt Irāku iesaistīties ES stratēģiskajā partnerībā ar Vidusjūras un Tuvo Austrumu reģionu;

pozitīvi apsvērt Irākas dalību PTO nākotnē, kad būs izpildīti nepieciešamie nosacījumi saskaņā ar ES nostāju attiecībā uz citu valstu, tostarp citu šā reģiona valstu, pieteikumiem, kā arī veicināt tās dalību citos starptautiskos forumos.

IV. PAKĀPENISKAS IESAISTĪŠANĀS PAMATS

III sadaļā noteikto mērķu realizācija ir atkarīga no tā, cik tāl tos atbalstīs nākamā Irākas valdība, ka arī no drošības un politiskās situācijas Irākā. Tādēļ turpmāk izklāstītie darbības priekšlikumi ir varianti, kas strukturēti tā, lai atspoguļotu trīs dažādas fāzes, kuras paredzētas ANO Drošības padomes rezolūcijā 1546, un tie tiks sīkāk izstrādāti, apspriežoties ar nākamo Irākas valdību.

Ļoti svarīgi būs arī panākt, lai ES dalībvalstis, Eiropas Komisija un Augstais pārstāvis strādātu kopā visās fāzēs, pilnībā saskaņojot rīcību ar ANO gan uz vietas, gan starptautiskos forumos. Tāpat būs svarīga cieša sadarbība ar Pasaules Banku, SVF un citām finanšu iestādēm.

I fāze. Tūlītējas darbības.

2004. gada 30. jūnijā Irākas pagaidu valdība kļūs suverēna un koalīcijas pagaidu valdība pārtrauks darbu. Papildus pašreizējai atjaunošanas palīdzībai laika posmā līdz pagaidu nacionālās asamblejas ievēlēšanai ES varētu apsvērt šādas iniciatīvas:

ES atbalsts vēlēšanām: līdz 2005. gada 31. decembrim ir jāsarīko vēlēšanas, kurās ievēlēs pagaidu nacionālo asambleju, kas izveidos jauno valdību un izstrādās jaunās konstitūcijas projektu, jaunās konstitūcijas apstiprināšanas referendums un vispārējās vēlēšanas. ES ir jābūt gatavai ieņemt nozīmīgu lomu vēlēšanu sagatavošanā Irākā, ja to lūgs pagaidu valdība vai ANO. ES arī vajadzēs novērtēt, vai ir jāiegulda papildu darbs un vai apstākļi uz vietas - it īpaši drošība - ir tādi, ka vēlams uz Irāku nosūtīt vēlēšanu novērotāju misijas no ES.

Neformāls politisks dialogs: ES pēc iespējas ātrāk jāuzsāk sadarbība ar Irākas suverēno pagaidu valdību. Ja to ļauj drošības stāvoklis, 2004. gada septembrī Bagdādē vai pie ANO Ģenerālās Asamblejas varētu sarīkot „trijotnes” politiskā dialoga tikšanos ministru līmenī. Varētu sarīkot arī īpašas tikšanās augstākajā ierēdņu līmenī.

Šo sakaru veidošanā, kā arī Irākas iestāžu viedokļa noskaidrošanā liela nozīme varētu būt ES misijām. Pamatojoties uz finansiālo atbalstu cilvēktiesību, pilsoniskas sabiedrības attīstības, vēlēšanu izglītošanas un konstitucionālā procesa jomā, ES misijām varētu arī uzdot uzsākt neformālu dialogu ar plašāku pilsonisko sabiedrību Irākā, ieskaitot NVO, reliģiskos grupējumus, arodbiedrības un jaunās politiskās partijas.

Tiesiskums un civilā pārvalde. Lai Irākā izveidotu un uzturētu drošu vidi, ļoti liela nozīme ir efektīvām institūcijām un efektīvam tiesiskumam. ES ir uzkrājusi pieredzi citos pasaules reģionos, atbalstot institucionālās kapacitātes veidošanu tieslietu un drošības jomā, un ES ir pieredze arī tādās jomās, kam ir būtiska nozīme valsts stabilizācijā pēc konflikta beigām, piemēram, policijas izglītošana, kontrole un apmācība darbavietā. Šajā kontekstā, ja vajadzīgs, Eiropas Komisija un ES dalībvalstis varētu apsvērt, vai ES civilās krīzes pārvaldības resursus varētu izmantot Irākā kopā ar citiem EK instrumentiem.

Irākas kaimiņvalstu pozitīvas iesaistīšanās sekmēšana. ES ir jāatbalsta kaimiņvalstu sanāksmes un no tām izrietošās sadarbības iniciatīvas, kā arī jāaicina Irāka iesaistīties ES un Vidusjūras un Vidējo Austrumu stratēģiskās partnerības īstenošanā. Turklāt ES varētu regulāri pārrunāt Irākas nākotni ar Irānu, Sīriju, Turciju, Jordāniju un Persijas līča Sadarbības padomes valstīm. Varētu lūgt, lai ES misijas šajās valstīs nodrošina šā procesa nepārtrauktību. ES varētu piedāvāt paplašināt šo atbalstu, iekļaujot konkrētus uzticības veidošanas pasākumus Irākā un muitas pārvaldi.

Saskaņots viedoklis par parādiem un saistītiem ekonomikas politikas nosacījumiem. Kaut arī galīgais lēmums par attiecīgā risinājuma nosacījumiem ir jāpieņem kreditorvalstīm, vairākas ES dalībvalstis piedalās notiekošajās Parīzes kluba sarunās par Irākas parādu norakstīšanu / atmaksas grafika pārskatīšanu. Tā kā ir iespējams, ka tiks izmantota Parīzes Kluba jaunā „Evian” pieeja, kas izstrādāta valstīm ar starpposma ienākumiem, un tas varētu nākotnē ietekmēt ES attiecības ar Irāku, varētu saskaņot viedokļus par atbilstīgiem ekonomikas

politikas nosacījumiem, ko pievienotu līgumam. Regulārs dialogs starp Eiropas Komisiju, SVF, Pasaules banku un Eiropas Investīciju banku arī varētu noderēt, lai saskaņotu viedokļus un rīcību šajā jautājumā.

VSP tirdzniecības preferences. Irākai piemēro Eiropas Kopienas Vispārējo preferenču sistēmu (VSP), bet sistēma praktiski nav izmantota kopš pirmā Persijas līča kara sankciju un sekojošā konflikta dēļ. Tiklīdz apstākļi to ļaus, Eiropas Komisijai ir jāsadarbojas ar Irākas administrāciju, lai izveidotu administratīvās sadarbības sistēmu, kas ir VSP darbības priekšnoteikums.

Nepārtraukta palīdzība humānās palīdzības un atjaunošanas jomā. EK 2003./04. gada palīdzības stratēģijā uzsvars ir likts uz Irākas stāvokļa uzraudzību, reaģējot uz jaunām ārkārtas vajadzībām pēc humānās palīdzības, ātri nodrošinot papildu resursus Irākas atjaunošanai, jo īpaši pievēršoties darbavietu veidošanai un atbalstot daudzpusēja satvara veidošanu ANO un starptautisko finanšu institūciju aizgādībā. Rezultātā 200 miljoni eiro, ko Madrides konferencē no EK budžeta atvēlēja Irākas atjaunošanai 2003./04. gadā, ir nodoti ANO aģentūrām un Starptautiskajam Irākas atjaunošanas fondam, un šajā fāzē ir jāpaātrina līdzekļu izmaksāšana.

EK birojs: pilntiesīgas Eiropas Komisijas delegācijas darba uzsākšana Irākā ir atkarīga no drošības stāvokļa un Kopienas resursu pieejamības. Vispirms tomēr Komisija atver biroju darbam ar Irāku savas delegācijas telpās Ammānā, lai palīdzētu sagatavot politisko pārstāvību un nodrošinātu atjaunošanas palīdzības vietējo koordināciju ar ES dalībvalstīm. Birojs arī nodrošinās sakarus ar ANO palīdzības misiju Irākā un Starptautisko Irākas atjaunošanas fondu. Kad apstākļi to atļaus, šo biroju varētu pārcelt uz Bagdādi.

II fāze. Pēc vēlēšanām.

Pagaidu nacionālās asamblejas vēlēšanu rezultātā būtu jāizveido pagaidu valdība un jāpastiprina darbs pie jaunās konstitūcijas izstrādes, kuru paredzēts ratificēt ar referendumu vēlāk 2005. gadā. Tādējādi šī fāze sagatavos pamatu turpmākai sadarbībai un dialogam ar Irāku vairākās jomās. Papildus I fāzē uzsāktajām darbībām varētu īstenot šādas iniciatīvas:

ES ieguldījums sanācijā un atjaunošanā. Eiropas Komisija ir piedāvājusi vēl 200 miljonus eiro kā ES ieguldījumu Irākas atjaunošanā 2005. gadā⁴ un paredz, ka līdzīga summa varētu būt vajadzīga 2006. gadā, ņemot vērā budžeta ierobežojumus un spēju izlietot atvēlētos līdzekļus 2005. gadā. Lielāko daļu līdzekļu arī turpmāk novirzīs uz Starptautisko Irākas atjaunošanas fondu, taču daļu līdzekļu varētu rezervēt tieši tehniskās palīdzības programmām un kapacitātes veidošanas atbalstam.

Šādas programmas varētu atbalstīt institūciju kapacitātes veidošanu vairākās jomās atkarībā no Irākas interesēm. Politikas un drošības jomā, saskaņojot ar ANO, ES varētu sniegt konsultācijas saistībā ar konstitucionālo procesu, ka arī turpināt palīdzības sniegšanu demokratizācijas, iedzīvotāju tiesībaizsardzības, tiesiskuma un tieslietu jomā, kā arī cilvēktiesību jomā. Sociālo lietu un ekonomikas jomā galvenās nozares ir: politikas formulēšana un laba pārvaldība, ieskaitot fiskālos un monetāros jautājumus, valsts statistikas attīstība; funkcionējošas tirdzniecības veidošana, muitas un investīciju režīms; enerģētika un

⁴ 190 miljonu eiro budžeta pozīcijā 19 08 07 – „Atbalsts Irākas sanācijai un atjaunošanai” un 10 miljoni eiro ir iedalīti budžeta pozīcijā 19 04 03 – „Demokrātijas un tiesiskuma attīstība un konsolidācija – cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana”.

transportis; vides sanācija un aizsardzība; privātā sektora attīstības veicināšana, mazo un vidējo uzņēmumu attīstība un nediskriminējoša valsts iepirkumu sistēma.

Sākot no šīs fāzes, papildus atjaunošanas palīdzībai var paredzēt citu instrumentu izmantošanu, lai palīdzētu apmierināt ārējā finansējuma vajadzības, kas rodas saistībā ar pārejas posmu, un lai atbalstītu reformu. Šo instrumentu izmantošana būs atkarīga no tā, kā tiks risināts ārējo parādu jautājums, kā arī no Irākas apņemšanās īstenot visaptverošu makroekonomikas programmu, ko atbalsta SVF.

Oficiāls politisks dialogs. ES varētu ierosināt vienoties par ES un Irākas kopējo politisko deklarāciju, lai institucionalizētu politisko dialogu. Tajā varētu risināt sarunas par cilvēktiesībām, stabilitāti reģionā, cīņu pret terorismu un kodolieroču neizplatīšanu. Arī Eiropas Parlamentu un ES dalībvalstu parlamentus varētu aicināt veidot kontaktus ar pagaidu nacionālo asambleju.

Kopīgas darba grupas nozarēs, kuras interesē abas puses. Varētu izveidot ES/Irākas darba grupas, lai apspriestu sadarbību ekonomikā, statistikā un tirdzniecības jautājumos, enerģētikas (tostarp elektroenerģijas) jomā, transporta, tehnisko noteikumu un standartu, informācijas sabiedrības, cilvēktiesību un tiesiskuma, migrācijas un pretterorisma cīņas jomā. Ātri varētu uzsākt neformālu ES/Irākas dialogu enerģētikas jomā, un ES varētu atbalstīt Irākas dalību citos reģionālos enerģijas un transporta forumos. No divpusēja dialoga nākotnē varētu veidoties reģionāli dialogi.

III fāze. Vidēja termiņa pasākumi.

Kad būs iecelta demokrātiski ievēlēta valdība, Irāka būs pieņēmusi jauno konstitūciju un būs notikušas izpildvaras un likumdevējas varas vēlēšanas, ES varēs normalizēt attiecības ar Irāku. Šajā fāzē ES varētu veikt šādus papildu pasākumus:

Sarunas var divpusēju nolīgumu. ES un Irākas divpusējs nolīgums varētu atspoguļot kopīgās intereses partnerības veidošanas jomā, kā arī atbalstīt Irākas politiskās, ekonomiskās un sociālās reformas. Tirdzniecības un sadarbības nolīgums, kas būtu līdzīgs nolīgumiem, kuri noslēgti ar citām valstīm, kas atrodas uz austrumiem no Jordānijas, būtu piemērots pirmais solis šajā virzienā. Pēc tam varētu apsvērt plašāka nolīguma noslēgšanu.

Palīdzība, kas paredzēta tautsaimniecības daudzādošanai un nabadzības samazināšanai. Pieaugot Irākas ienākumu avotiem, jo īpaši saistībā ar lielāku naftas ieguvu, Irākas vajadzībām pēc ārējās palīdzības būtu jāsamazinās. ES varētu koncentrēt EK palīdzību tehniskajās un kapacitātes veidošanas programmās, kā arī tautsaimniecības daudzādošanas un nabadzības samazināšanas/iztikas jomās.

Reģionāla satvara izveide. ES varētu izpētīt veidus, kā veicināt reģionālo sadarbību starp Irāku un tās kaimiņvalstīm, izmantojot Barselonas procesā uzkrāto pieredzi sadarbības veicināšanā enerģētikas, transporta, vides, zinātnes un tehnoloģijas, izglītības, kultūru dialoga un pilsoniskās sabiedrības atbalsta jomās. ES arī varētu izskatīt veidus, kā Irāku varētu iesaistīt ES dialogā ar citiem reģiona partneriem, jo īpaši tiem, kas atrodas uz austrumiem no Jordānijas.

Noturīga palīdzība tiesiskuma, demokratizācijas un cilvēktiesību jomā. Demokratizācijas process Irākā nebeigsies ar vispārējām vēlēšanām. Tālab ES ir jāturpina prioritāras palīdzības sniegšana vidēji ilgā laikposmā, kas palīdzēs palielināt Irākas valdības un pilsoniskās sabiedrības kapacitāti attiecībā uz demokrātijas nostiprināšanu, cilvēktiesību, tostarp sieviešu

un minoritāšu tiesību ievērošanu, tiesiskumu, cīņu pret korupciju un pārredzamības veicināšanu, pārskatbīdību un labu pārvaldību.

Eiropas Investīciju bankas aizdevumi. Samazinoties dotāciju īpatsvaram ārējā palīdzībā, Eiropas Investīciju bankas (EIB) aizdevumi varētu noderēt laikposmā starp dotāciju piešķiršanas posmu un privātā sektora piesaistīšanas posmu pēc tam, kad būs atrisināts jautājums par Irākas ārējo parādu, - varētu sākt ar kapitālietilpīgiem projektiem, piemēram, infrastruktūru. EIB mandātu piešķirt aizdevumus Irākai varētu izskatīt jaunā finanšu plāna kontekstā, iespējams, kā daļu no reģionāla mandātā, kas attiektos uz valstīm, kuras atrodas uz austrumiem no Jordānijas.

Eiropas Komisijas delegācija. Varētu izskatīt jautājumu par delegācijas darba uzsākšanu Bagdādē.

V. SLĒDZIENS

Šajā paziņojumā ir izklāstītas sākotnējās idejas par to, kā ES varētu veidot attiecības ar Irāku, izmantojot pakāpeniskas iesaistīšanās politiku, kas sagatavo pamatu nozīmīgākām un ilgstošām attiecībām vidēji ilgā laikposmā. Paziņojumā ietvertie ieteikumi ir regulāri jāpārskata un jāpielāgo, ņemot vērā situācijas attīstību Irākā. Paziņojums aicina Ministru padomi apsvērt šos ieteikumus, lai Eiropadome varētu nosūtīt skaidru signālu par ES apņemšanos stiprināt attiecības ar Irāku atbilstoši ANO Drošības padomes rezolūcijai 1546 un gatavību palīdzēt likt pamatu drošai, stabilai, demokrātiskai un plaukstošai Irākai, kas uztur mierīgas attiecības ar kaimiņvalstīm un visu reģionu un ir pilntiesīga un aktīva starptautiskās sabiedrības dalībniece.